

Darba drošības instrukcija darbam ar lentzāģmašīnu

DDI – 19 – 2023

Saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 749 “Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos” no 2010.gada 10.augusta

Vispārējās darba drošības prasības

Informācija: *lentzāģmašīnas* - darbmašīnas, kuras pēc tehnoloģiskajām prasībām iedala:

- * vertikālās lentzāģmašīnas baļķu zāģēšanai;
- * vertikālās sapārotās lentzāģmašīnas baļķu zāģēšanai;
- * horizontālās lentzāģmašīnas baļķu zāģēšanai;
- * atvieglotas konstrukcijas lentzāģmašīnas baļķu un brusu zāģēšanai;
- * vertikālās dališanas lentzāģmašīnas;
- * galdnieku lentzāģmašīnas.

Zāģlente - slēgtas kontūras lentveida griezējinstrumenta, kura vienā malā (atsevišķos gadījumos abās malās) ir iecirsti zobi. Katram lentzāģmašīnas tipam izmanto sava veida zāģlentes.

1. Nosacījumi attiecīgā darba iepildei

1.1. Patstāvīgi darbu drīkst veikt personas neļauņakas par 18 gadiem, kurām veikta obligātā veselības pārbaude (OVP) pirms stāšanās darba tiesiskajās attiecībās, veikta ievadinstruktaža, sākotnējā instruktaža darba vietā un apmācīti droši darba paņēmieni*.

*Nosacījumi par vecumu un OVP nav attiecināmi uz izglītojamiem mācību iestādē, mācību procesā.

1.2. Atkārtotu darba drošības instruktažu veic, lai atgādinātu darba aizsardzības noteikumu un instrukciju prasības, pārbaudītu un paaugstinātu nodarbināto zināšanas:

- * darba ņēmējiem - reizi divpadsmit mēnešos;
- * izglītojamiem - ne retāk kā reizi sešos mēnešos (uzsākot pirmo mācību pusgadu un uzsākot otro mācību pusgadu);
- * neplānotu instruktažu - ja nodarbinātajam mainās darba apstākļi, darba raksturs, darba vieta, darba aprīkojums, tehnoloģiskais vai darba process; noticis nelaimes gadījums vai konstatēta arodslimība (instruktažu veic tiem nodarbinātajiem, kuriem ir līdzīgi darba apstākļi vai kuru darbs saistīts ar notikušo nelaimes gadījumu darbā vai

konstatēto arodslimību; nodarbinātais pārtraucis darbu uz laiku, kas ilgāks par sešdesmit kalendāram dienām, bet darbos ar bīstamam iekārtām vai paaugstinātas bīstamības darbos - ilgāk par četrdesmit piecām dienām.

1.3. Instruktažu organizē darba, izglītojamiem - mācību laikā, atvēlot pietiekami daudz laika pilnīgam un kvalitatīvam materiāla izklāstam, praktisko metožu un paņēmieni apguvei, kā arī zināšanu pārbaudei.

1.4. Nodarbinātā pienākumi:

- 1.4.1. veikt tikai to darbu kurā apmācīts un instruēts darba drošībā;
- 1.4.2. ievērot iekšējos kārtības noteikumus (IKN);
- 1.4.3. izmantot tikai tos instrumentus un palīgierīces, ko paredz darba veikšanas tehnoloģija;
- 1.4.4. ievērot ražotāja nosacījumus iekārtu lietošanai;
- 1.4.5. lietot kolektīvās aizsardzības līdzekļus, kā arī nodarbinātā rīcībā nodotos individuālās aizsardzības līdzekļus (IAL) un pēc lietošanas veikt attiecīgo aizsardzības līdzekļu un cita aprīkojuma apkopi nepieciešamajā apjomā, kā arī novietot tos tiem paredzētajā vietā;

1.4.6. strādājot ar darbmašīnu, nodarbinātam jāvalkā piegulošs darba apģērbs un slēgti, stabili aizsargapavi, jālieto prettrokšņu ausu aizsargi, aizsargbrilles, respiratori;

1.4.7. ievērot drošības zīmes, kā arī lietot drošības ierīces, ar ko apgādāts darba aprīkojums un darba vieta;

1.5. Prasības darba galda iekārtošanai un tehnoloģiskā procesa organizācijai:

1.5.1. darba vieta un iekārtas jāuztur darba kārtībā, no to mehānismiem regulāri jātīra putekļi, tās jāceļo un jāregulē;

1.5.2. darbagaldū pievada iežogojumiem jābūt atveramiem, ērti apkalpojamiem, konstruktīvi sasaistītiem ar darbagaldiem un jāaizsedz pievadi no visam pusēm. Noņemamie iežogojumi (vairogi, durtiņas) ir pieļaujami tādā gadījumā, ja darbmašīnas konstrukcija neļauj lietot atveramus;

- 1.5.3. darbmašīnām jābūt nodrošinātām ar skaidu nosūkšanas sistēmu;
- 1.5.4. katrai galdnieku lentzāģmašīnai jābūt bremzējošām ierīcēm laikā pēc dzinēja izslēgšanas;
- 1.5.5. dalītājlentzāģmašīnu padeves veltņiem jābūt nosegtiem ar metāla aizsargvairogiem;
- 1.5.6. skriemeļiem un zāģlentei jābūt nosegtai ar speciāliem aizsargiem, kuri, lentei trūkstot, nepieļauj nodarbinātā savainošanu;

1.5.7. augšējie zāģlentes vadveltni jānovieto tā, lai regulējot to augstumu, paliktu nenosegta tikai griešanas procesā izmantotā lentes daļa;

1.5.8. dalītājlentzāģmašīnām jābūt sukai, kura novietota paralēli uz augšu ejošajai lentes daļai un kura paredzēta skaidu tīrīšanai no apakšējā skriemeļa;

1.5.9. darbmašīnai jābūt rullīšu tipa aizsargierīcei pret lentes nobīdi zāģējamā materiāla padeves virzienā;

1.5.10. darbmašīnas elektroierīcēm un visām metāla daļām jābūt iezemētām;

1.5.11. vietējā apgaismojuma spriegums nedrīkst būt lielāks par 36V;

1.5.12. darba procesā pēc nepieciešamības lietot bīdītājus un atduras, šablonus, kuri nepieļauj zāģējamā materiāla grozīšanos vai velšanos;

1.6. nodarbinātais ir tiesīgs atteikties veikt darbu, ja darba devējs nav nodrošinājis nekaitīgus un drošus darba apstākļus.

1.7. Drošus darba paņēmienus ierāda tiešais darba vadītājs.

2. Veselībai kaitīgie un bīstamie darba vides riska faktori, to pieļaujamās normas

2.1. Gaisa temperatūras normas: ziemas periodā no +16 līdz +23 grādi C;

vasaras periodā no +16 līdz +27 grādi C;

2.2. relatīvais mitrums: diapazonā no 30 līdz 70%;

2.3. gaisa kustības ātrums: nepārsniedzot 0,4 m/s;

2.4. darba vietas apgaismojums: ne mazāks par 300lx, pēc darba vietas un veida (skatīt MK noteikumu Nr.359 no 2009.gada 28.aprīļa 2.pielikumu "Iekštelpu apgaismojuma līmeņi atkarībā no darba vietas un darba veida");

2.5. apgaismojuma līmenis darba vietā var būt augstāks, bet tas nedrīkst radīt nelaimes gadījuma risku, tai skaitā paaugstinātu redzes sasprindzinājumu un apžilbinājumu.

2.6. Darbā ar lentzāģmašīnu, būtiskākie riska faktori:

2.6.1. kustīgie mehānismi: piedziņas mehānismi, visu veidu rotējošie darba un piedziņas ruļļi, zāģēšanas agregāts;

2.6.2. kustīgie pārstrādājamie materiāli: balķi, šķautņi, zāģmateriāli, nomaļi, koksnes smalkie atlikumi;

2.6.3. putekļi;

2.6.4. apgaismojums;

2.6.5. mikroklimats un atmosfēras iedarbība, caurvējš;

2.6.6. nejauša apstrādājamo materiālu krišana;

2.6.7. elektriskā strāva;

2.6.8. paaugstināts trokšņa līmenis;

2.6.9. fiziska piepūle;

2.6.10. zāģlentas pārtrūkšana.

3. Kolektīvie un individuālie aizsardzības līdzekļi

3.1. Kolektīvās aizsardzības līdzekļi (KAL) ir līdzekļi, kas paredzēti divu un vairāku nodarbināto vienlaicīgai aizsardzībai pret darba vides riska faktoru bīstamo un kaitīgo iedarbību (aizsargvairogi, automātiskas drošības ierīces, drošības zīmes, drošības krāsojumi, nožogojumi, ventilācijas sistēma, apgaismojuma sistēma u.c.);

3.2. Darbmašīnu un palīgagregātu aizsargierīču bloķētājmehānismi, darbmašīnas palaišanas mehānismi; darbmašīnu nevar iedarbināt, ja aizsargierīces neatrodas paredzētajā darba stāvoklī un iekārta apstājas, ja aizsargierīces tiek noņemtas;

3.3. darbmašīnai ir bremzēšanas aprīkojums, lai nodrošinātu zāģlentas apstāšanos sešu sekunžu laikā;

3.4. zāģlentām jābūt uzstādītām atbilstoši paredzamā darba raksturam;

3.5. Individuālās aizsardzības līdzekļi (IAL) ir individuālie līdzekļi viena nodarbinātā aizsardzībai pret darba vides riska faktoru bīstamo un kaitīgo iedarbību, darbam ar lentzāģmašīnu:

- 3.5.1. austiņas vai ausu aizbāžņi;
- 3.5.2. aizsargbrilles;
- 3.5.3. respiratori, kas aizsargā no koka putekļu ieelpošanas;
- 3.5.4. aizsargapģērbs;
- 3.5.5. aizsargapavi;
- 3.5.6. galvassega;

* speciāli aizsargcimdi ar noturību iegriezumiem darbam galdniecībā nepieciešami, tomēr tos nav atļauts lietot darbā pie rotējošiem darbgaldiem, jo cimdu var ievilkst darbmašīnā.

4. Darba aizsardzības prasības uzsākot darbu

4.1. Pārbaudīt savu darba vietu:

- 4.1.1. pārbaudīt lentes spriegojumu un nospriegot to;
- 4.1.2. pārbaudīt kā salikti apstrādājamie materiāli;
- 4.1.3. vai darba zonā nav lieku, traucējošu priekšmetu;
- 4.1.4. pārbaudīt bremzēšanas un bloķēšanas ierīču darbību, aizsargierīču un palīgierīču stāvokli un darba kārtību;
- 4.1.5. ieslēgšanas un izslēgšanas ierīču darbību - īslaicīgi ieslēdzot un izslēdzot darbgaldus;
- 4.1.6. skaidu nosūkšanas sistēmas darbību;
- 4.1.7. pārbaudīt zāģlentes atbilstību paredzamā darba raksturam;
- 4.1.8. pārbaudīt zāģlenti vai nav plaisu, izlaistu zobu, vai to izlocījums ir vienmērīgs;
- 4.1.9. ja iztrūkst kaut viens zobs - zāģlenti aizliegts izmantot;
- 4.1.10. sakārtot darba apģērbu un IAL, sakārtot matus drošam darbam;
- 4.1.11. pārbaudīt lentes uzķērāja un lentes stabilizācijas ievadierīces iestatīšanas pareizību;
- 4.1.12. ja konstatēts, ka darbmašīna bojāta, pie darbmašīnas ieslēgšanas pogas pielikt brīdinošu uzrakstu "NESTRĀDĀT! BOJĀTS!", ziņot tiešajam darba vadītājam.

5. Darba aizsardzības prasības darba laikā

- 5.1. Pirms darbmašīnas iedarbināšanas pārbaudīt vai darba zonā neatrodas cilvēki, brīdināt par darbmašīnas ieslēgšanu, pārbaudīt darbmašīnas darbību tukšgaitā, jaunām zāģlentēm tukšgaitas režīmā jāstrādā 15-20 minūtes;
- 5.2. izpildīt tikai tos darbus, ko uzdevis tiešais darba vadītājs;
- 5.3. neapstrādāt koksni ar satrunējumiem;
- 5.4. sagatave zāģlentei jāvirza vienmērīgi, bez grūdieniem;

- 5.5. sekot, lai uz darbgalda nenonāktu sagataves ar skrūvēm, naglām un citiem metālā iestrēgumiem;
- 5.6. sarežģītas konfigurācijās detaļas izzāģē ar šabloniem, kuri apgādāti ar sagatavju piespiešanas ierīcēm. Garenzāģēšanā jāizmanto vadlineāls, garu detaļu zāģēšanai jālieto papildu atbalsti;
- 5.7. ilgstoši strādājot, jāpārbauda zāģlentes nostiepums un nepieciešamības gadījumā tā papildus jānospriego;
- 5.8. aizliegts darba laikā regulēt zāģlentes nostiepumu;
- 5.9. aizliegts nokraut krautnes augstāk par 1,7 no grīdas;
- 5.10. aizliegts strādāt, ja atvienota (nestrādā) skaidu nosūkšanas sistēma;
- 5.11. aizliegts uzlikt vai noņemt zāģējamo (nozāģēto) materiālu, kā arī izmainīt tā stāvokli, ja zāģis nav izslēgts, pilnīgi apstājies un novietots sākuma stāvoklī;
- 5.12. neaizskart ar rokām rotējošu zāģlenti;
- 5.13. aizliegts zāģēt sagataves materiālu, ja tas nav droši nostiprināts;
- 5.14. jebkādu darbmašīnas vai papildagregātu apkopes vai remonta laikā atslēgt visus elektrodzinējus un uzlikt brīdinājuma uzrakstu "Neieslēgt - strādā cilvēki!";
- 5.15. jebkādu neparastu trokšņu gadījumā nekavējoties apstādināt darbmašīnu un ziņot tiešajam darba vadītājam;
- 5.16. ievērot uzstādīto drošības zīmju un brīdinošo uzrakstu prasības;
- 5.17. lietot KAL un IAL;
- 5.18. ievērot tīrību un kārtību darba telpā, ievērot personīgo higiēnu;
- 5.19. aizliegts darba laikā un zonā atrasties nepiederošām personām;
- 5.20. ievērot vispārējās darba drošības prasības, IKN, darbā pielietot drošus darba paņēmienus;
- 5.21. atspriegot lenti.

6. Darba drošības prasības beidzot darbu

- 6.1. atspriegot lenti;
- 6.2. neatstāt darbmašīnā kokmateriālu;
- 6.3. izslēgt darbmašīnu;
- 6.4. nogaidīt, līdz zāģlente pilnīgi apstājas;
- 6.5. zāģlenti ar suku notīrīt;
- 6.6. novākt un sakārtot darba vietu, nolikt visus instrumentus un palīgierīces tiem paredzētajās vietās;
- 6.7. par darba procesā radušos aizdomām vai bojājumiem, ziņot tiešajam darba vadītājam.

7. Ugunsdrošības prasības

- 7.1. ievērot vispārējās ugunsdrošības prasības;
- 7.2. ievērot IKN (īpaši - smēķēšanas nosacījumus);
- 7.3. nodrošināt brīvu pieeju ugunsdzēsības līdzekļiem un elektrosadales skapjiem.

8. Elektrodrošības prasības

- 8.1. strāvas pieslēgums atbilstoši iekārtu ražotāja nosacījumiem;
- 8.2. sazemējums;
- 8.3. droša izolācija.

9. Darba aizsardzības prasības ārkārtas situācijās

- 9.1. Ugunsgrēka gadījumā nekavējoties pārtraukt darbu un veikt pasākumus ugunsgrēka dzēšanai. Ja ugunsgrēku nevar nodzēst pašu spēkiem, tad jāizsauc Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests pa tālruni **112**, nosaucot ugunsgrēka vietas adresi, savu vārdu, uzvārdu, telefona numuru, klausuli pirmais noliek operātors;
- 9.2. rodoties bīstamībai, kas var izsaukt nelaimes gadījumu, darbu nekavējoties pārtraukt un brīdināt citus tuvumā strādājošos;
- 9.3. traumas vai nelaimes gadījumā cietušajam nekavējoši sniedz pirmo palīdzību vai izsauc Neatliekamo medicīnisko palīdzību pa tālruni **113**, nosaucot nelaimes gadījuma precīzu adresi, cietušā vārdu, uzvārdu, vecumu un savu vārdu, uzvārdu;
- 9.4. par darba laikā iegūtajām traumām nekavējoties ziņot administrācijai;
- 9.5. notikuma vietu saglabāt pēc nelaimes gadījuma izveidojušā situācijā, to izmainīt drīkst tikai gadījumā, ja tas saistīts ar palīdzības sniegšanu vai objektīvu traucējumu, kad cietušo nedrīkst atstāt notikuma vietā.

10. Atbildība par darba drošības instrukcijas (DPI) neievērošanu

- 10.1. personas, kuras pārkāpušas darba aizsardzības prasības, atkarībā no kaitējuma rakstura un radītajām sekām, var tikt atstādinātas no veicamā darba un sauktas pie disciplinārās, civiltiesiskās, kriminālās atbildības saskaņā ar spēkā esošo likumdošanu un normatīvajiem dokumentiem.

Sagatavoja LVT darba aizsardzības speciālists